

ӘОЖ 81'37; 003; 81'22

Ғ.Қ. Хасанов

М. Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университеті,
 ф.ғ.д., профессор, Қазақстан, Орал қ.
 e-mail: hasan.gabit@mail.ru

Көркем мәтіндегі денотаттық семаларды талдау ерекшелігі

Тілдік семантика ғылымында лексикалық мағынаның құрылымындағы кіші мағыналық бөліктер көптеген ғалымдардың зерттеу назарында жүр. Алдымен, шетелдік және Ресей тілшілері қарастырған бұл көкейкесті мәселе соңғы кезде қазақ тіл білімінде де жүйелі зерттелу үстінде. Лексикалық семантика ғылымында лексикалық мағынаның сема деп аталатын микрокомпоненттерінің өзіндік түрленімін нақты көркем мәтіннен талдау мағынаның әртүрлі өзгерісін көрсетеді. Мақалада көркем мәтіндегі лексикалық мағынаның денотаттық семаларының ерекшеліктері семантиканы зерттеп жүрген белгілі ғалымдардың пікірлері арқылы кеңінен талданады.

Түйін сөздер: лексикалық мағына, денотаттық мағына бөлігі, сигнификаттық компонент, денотаттық семалар, архисема, узуалды, окказионалды сема, категориалды-лексикалық сема, жекелік, топтық семалар, мәтін, айырушы сема, өзектену, актуалдану, көркем мәтін.

G. K. Khassanov

The features of analysis of denotative semes in a literary text

Structural linguistics in which was included structural semantics has set a goal to reveal the peculiar nature of the structure of lexical meaning of the word on material of the different languages. In the middle of XX century in the foreign and Russian linguistics several language schools appeared operating in this sector. The result of these works can be I.A. Sternin's monograph "The lexical meaning of the word in the speech" - Voronezh, 1985. In Kazakh linguistics as the representatives of linguistic semantics can be called works of N.T. Sauranbaev, G. Musabaev, A. Kaidari, R. Syzdyk, M. Orazov, M.M. Kopylenko, B. Sagyndykuly and others. However, in these works there were extensively researched theoretical issues of linguistic semantics and less attention was paid to the practical part. In particular, the identification of different types of denotative seme on material of literary text. Because of this, many students of philology and translation professions could not reach the level of doing their own analysis of a literary text.

In the article there are the linguistic analysis of novels and stories of famous Kazakh writers, such as A. Kekilbayev, M. Magauin, D. Doszhanov, D. Isabekov.

This article contains descriptions of the types of denotative seme, such as, archesemes, usual and occasional semes, integral and differential semes, systematic and common semes. Also there is shown the actualization of semes which occur in the monologues, dialogues. Linguistic analysis of the semes on the material of a literary text is accompanied by opinions of leading scientists of linguistic semantics.

The article deals with the features of analysis of denotative semes in a literary text.

Key words: structural linguistics, lexical meaning, linguistic semantics, denotative seme, archesemes, usual and occasional semes, integral and differential semes, systematic and common semes, literary text.

Г.К. Хасанов

Особенности анализа денотативных сем в художественном тексте

Структурная лингвистика, в которую входила структурная семантика, поставила цель выявить своеобразный характер структуры лексического значения слова на материале различных языков. В середине XX столетия в зарубежной и русской языкознании появляются несколько лингвистических школ, работающих в этом направлении. Результатом этих трудов можно назвать монографию И.А. Стернина «Лексическое значение слова в речи» (Воронеж, 1985). В казахской лингвистике представителями лингвистической семантики можно назвать труды Н.Т. Сауранбаева, Г. Мусабаева, А. Кайдари, Р. Сыздыка, М. Оразова, М.М. Копыленко, Б. Сагындыкулы т.д. В этих трудах широко исследованы теоретические вопросы лингвистической семантики, но не уделялось должного внимания практической части. В частности, выявлению различных видов денотативных сем на материале художественного текста. В связи с этим многие студенты филологической и переводческой специальности не смогли достичь того уровня, чтобы самостоятельно делать анализы художественного текста.

В статье подвергаются лингвистическому анализу романы и повести известных казахских писателей, таких, как А. Кекильбаев, М. Магауин, Д. Досжанов, Д. Исабеков.

В статье описываются виды денотативных сем, такие, как архисемы, узуальные и окказиональные семы,

интегральные и дифференциальные семы, системные и общие семы. А также показана актуализация сем, которые возникают в монологах, диалогах. Лингвистический анализ сем на материале художественного текста сопровождается мнениями и ведущих ученых лингвистической семантики.

В статье широко исследуются особенности анализа денотативных сем в художественном тексте.

Ключевые слова: структурная лингвистика, лингвистическая семантика, денотативные семы, архисемы, узуальные и окказиональные семы, интегральные и дифференциальные семы, системные и общие семы, художественный текст.

Лексикалық мағынадағы семаларды орыс тіл білімінде жүйелі зерттеген И.А. Стернин көркем мәтіннен семаларды айырып алу қиындық туғызатынын жазған еді. Бұндағы қиындық лексикалық мағынаның құрылымындағы семалардың түрлері мен олардың мәнмәтіннің ерекшелігіне орай өзектенуінде жатыр. Жоғары мектепте көркем мәтінді лингвистикалық талдау және қазіргі қазақ тілі лексикологиясы мен фразеологиясы пәндерінде лексикалық мағынаны талдау студенттердің дағдылық білімдерін жетілдіреді. Сол себепті, лексикалық мағынаның заттық (денотаттық) бөлігін құрайтын семаларды, яғни лексикалық мағынаның ең кіші бөлшектерін көркем мәтіннен көріп, талдау үшін олардың түрлерін білу қажет.

Тіл жүйесіне қатысы бойынша, бұл микрокомпоненттер – узуалды және окказионалды, системалық немесе топтық және жекелік семаларға бөлінеді [1, 56]. Узуалды семалар – сөздің системалық мағынасы енетін, окказионалды – сөздің системалық мағынасына енбейтін, тек контекст кейбір жағдайда, коммуникативті акт кезінде енгізетін сема. Сөздің жүйелік мағынасын құрайтын узуалды семаларды түсіндірме сөздіктен байқауға болады, өйткені, бұл семаларсыз сөзді түсіндіру мүмкін емес. Мысалы: - «Туфли» - зат. «Әр түрлі формада тігілетін ерлер мен әйелдердің қонышсыз, өкшелі аяқ киімі» [ҚТТС, 9-т., 259]. Мұндағы узуалды сема «ерлер мен әйелдердің қонышсыз аяқ киімі». Окказионалды семаны сөздіктерде мүлде кездеспейді деуге болады, оған мысалы келтірілдік: «Аралыспен өткен бірер шақырым үстінде жекешіл сенің номеріңді он рет оқыған» [М. Мағауин, 1997, 158]. Мұндағы «жеке машинасы бар» окказионал семасы, әдетте, - «жекешіл» сөзінің мағынасына енбейді. Мына мысалдардан да окказионал семаны байқауға болады.

«– Ту, қалай өмір сүресіңдер-ей, жалғыз, - деді әлден соң ол айналасына қарап. Бұл жерде танысы да болмайтын шығар.

– Болады, неге болмайды, - дедім қыжырым қайнап.

– Е, қойшы, Кімдер билейді?

– Қошқарлар мен саулықтар» [Д. Исабеков, 1993, 184].

Окказионал сема «жақтырмау, кемсіту», ал «билеу» семасы «қошқар, саулық» сөзінің мағыналық жүйесіне енбейді. Сондай-ақ, мына мысалды қаралық:

«– Үйлерінде арақ бар ма? - деді дауысын бәсеңдетіп. – Қойшының ауылында неғылған арақ? – Ал, шылым ше? – Біздің үйде ешкім шылым шекпейді.

– Ту, өздерің қандай адамсыңдар, мәдениет дегеннен жүрдай екенсіңдер ғой!» [Исабеков]. «Мәдениет» сөзінің мағыналық жүйесіне «арақ, шылым» сөздері енбейтіні белгілі, яғни «мәдениет» сөзі арқылы «артта қалған, дамымаған» окказионал семалары беріліп тұр.

Жүйелік немесе топтық семалар барлық сөйлеушілерге белгілі семама құрылымына енетін семалар. Ал жекелік семалар бәріне белгілі болмайды, тек жеке қолданыста өмір сүреді. Семаларды бұлай алғаш бөліп, шектеуші ғалым Б. Плотников болатын [2, 49-50]. Топтық семаларды сөздің мағына құрылымына адамдар тобы енгізетінін айту қажет. Бұл адамдар тобы ғалымдар, актерлер, официанттар т.б. болуы мүмкін, сол себепті топтық семаларды өз ішінен ғылыми және кәсіби семалар деп бөлген дұрыс болады. Бұл семалар кәсіби және ғылыми лексикаға енетін сөздер мағыналарының құрылымында негізгі рөл атқарады. Мысалы:

– Шал-ау, - деді, бір жігіт екі күн өткен соң орағын жерге қадап отыра кетті де, – Мына бала сіздің көмекшіңіз бе?

– Қайсы? Ергешжанымды айтасың ба? Әлбетте, көмекшім.

– Атасының еркесі, атасының көмекшісі екенін білеміз ғой. Көмекші болғанда қандай көмекші. Бізге сол жағын ашып алу керек [Исабеков, 275]. «Көмекші» сөзінде жұмысшы кәсіби семасы анық байқалады. Системалық немесе топтық семалар әдет-ғұрып, табиғат, жыл мезгілдерін білдіретін сөздерде айқын көрінеді, бұл сөздер мағынасының бөліктері бәріне таныс, ортақ болып келеді. Мысалы: – Әже деймін, көктем қашан шығады?

– Ертең шығады.

– Ертең шықса, бүгін неге қар жауады? – Бұл «құс қанаты» ғой, қарағым. Қыс ызғары осымен бірге кетеді. Есіне енді түсті. Бұл – қыстың соңы «құс қанаты». Бұдан соң қар түспейді» [Ә. Кекілбаев, 2 т. 1989, 105]. «Құс қанаты» сөзіндегі топтық сема «табиғат құбылысы, жыл мезгілінің бірі», сондай-ақ, Қазақстанның батыс өңірінде «құс қанаты» сөзінің архисемасы «көктем мейрамы». Топтық семалар - жекелік семаға, жекелік сема – топтық семаға ауысуы мүмкін. Жекелік сема сөйлеушінің өмірлік тәжірибесіне тікелей қатысты, оның үстіне жекелік семалардың саны мен мазмұлы көптеген факторлардан – мамандығынан, жынысынан, жасынан т.б. құралады, яғни сол факторларға тәуелді болады. Мысалы: – Өзен сағасының орташа жылдық су қоры 7,56 м.куб. секундке есептеледі [Д. Досжанов. 1-т., 308.]. Бұндағы «мөлшер» ғылыми топтық сема «су қоры 7,56 м.куб. секунд» тіркесі арқылы беріліп тұр. Топтық сема жекелік семаға ауысқанын сөйлеушінің үнемі қолданатын кәсіби не ғылыми сөздерінен байқауға болады. Мысалы: – Мынадай абстракцияңызбен бар ғой, - деді Жасын қызға кеудесін сәл төндіре түсіп. – Сіз ішкі істер министрлігінде тергеуші боп қызмет атқара аласыз [Д. Исабеков. «Қарғын», 100]. Абстракция сөзінде актуалданған жекелік сема «ойлау дәрежесі». Жекелік сема «р адамдарда әртүрлі болатынын зауыт, университет, соғыс, түрме, аурухана, ауыл, туған жер сөздеріне эксперимент жүргізбей-ақ дәлелдеуге болады. Жекелік семалар уақытқа байланысты өзгеріп отырады, оның үстіне коннотативті семалар жекелік сема бола алады. Мысалы: Міне, қызық, түрмеге кеткен адам да аман оралады екен-ау [М. Мағауин, 225]. Жекелік сема «қайтпас жер». Жекелік семада эмоционалдылық мәні байқалып тұрады, Мысалы:

– Сур, - деді Мәлике сөзге араласып.

– Сен папаңа тым еркелей берме. Біздің көңілімізге келіп қалады, бөлектеген боласың. Солай емес пе, сэр?

– Қалай, қалай? Сур, сэр деген не? – Қаратай үшеуіне кезек-кезек қарады.

– Сур деген сурет. Сэр деген Сәргел. – Мәлике аяғын тастай суға малып отырып, мәнжайды оп-оңай түсіндіріп шықты [Д.И. «Қарғын», 112]. Сурет, (яғни «Бағыла – кейіпкер аты) сөзінің мағынасында «әдемілік» семасы, сэр сөзінде «құрметтеу, сыйлау» жекелік семалары актуалданып тұр. Жекелік семалар

сөйлеушіні ерекшелендіріп, бөлектеп тұрады, яғни мағынасында жекелік семалар бар сөздерді бір ғана сөйлеуші (индивид) жиі қолданады, ал басқалары бұл сөздердің мағынасын ұқпауы да мүмкін. Мысалы: – Запперме жолдас! - деді Уәкіл жарыла жаздап.

– Бұл не сабатаж? Сайлаушыларың қайда?

– Бәрі дауыс берді, - деді атам да күренітіп.

– Тек, әлгі, Жүніс байғұс қана, кемпірімен екеуі...

– Айналдырған отыз жеті адамның екеуі деңіз. Факт! [М. Мағауин. 250, «Ең әділ сайлау»]. М.Мағауиннің әңгімесіндегі уәкілдің «запперма жолдас», «сабатаж», «факт» сөздерінің мағынасында «маңыздылық, бастықтық» жекелік семалары бар. Немесе жекелік семалардың бұл ерекшелігі осы сөздерді қайталаудан анық байқалады.

«– Жүнісіңізді қоя тұрыңыз, факт! - деді Уәкіл бұрынғыдан әрмен шытынап.

– Сайлауды сарбат ете жаздады. Сол ма, озатыңыз? Жарар, тексереміз, анығына жетеміз. Факт! – Бірінші дауысқа Қарекен лайық, - деді, атам сәл төменшіктеп. Так. Факт. Қарымсақов... тойыс. Қарымсақ Сарымсақов жолдас, әлемдегі ең әділ, ең төте, ең еркін сайлауда біздің участке бойынша бірінші болып дауыс беру құрметі сізге жүктеледі. Қол соғып қояйық, жолдастар!» [М. Мағауин, 248].

Жекелік семалардың ауызекі сөйлеу кезінде немесе мағынаны ұғыну кезінде үлкен рөл атқаратыны сөзсіз, себебі осы семалар ғана мағынаға ерекшелік және индивидтік қасиетін үстейді. Жекелік семаларды зерттеудегі лингвистке келтіретін негізгі кедергі оларды бөліп алудың, танудың қиындығы, оның үстіне бұл мәселе бөліп алу, айыру үшін зерттеудің әдейі талданған әдістерін қажет етеді. Жалпы алғанда, мағынаның жекелік жағдайлары жаңа ғылым – психосемантиканың зерттеу объектісіне енеді. Ал психосемантика болса, мағынаны жеке ойлауға, түйсінуге және индивидуалды қызмет процесі кезіндегі жағдайына байланысты зерттейді. Тіл жүйесіне деген қатынасы бойынша семаларды бөлгенде, ең алдымен олардың тіларалық қатынасы анық байқалады. Мәселен, узуалды, жүйелі, топтық семалар сөздің жүйелік қатарын құрайтын сема болғандықтан, оның денотаттық, сигнификаттық компоненттерін құрайды. Ал бұл компоненттер сөз мағынасының құрылымдық бөліктері екені белгілі. Тілге деген қатынасы бойынша мағына компоненттеріне «жасырын» еніп тұратын, анықтауға қиын соғатын жеке-

лік, окказионалды семалар мағынаның басқа да компоненттеріне ауысып жатады.

Айыру күшіне байланысты семалар – интегралды немесе архисема және дифференциалды семаларға бөлінеді.

Сөздер тобының мағыналарына ортақ болатын семаны интегралды сема деп атаймыз. Интегралды семаның дифференциалды (айырушы) семадан ерекшелігі, ол сөздер тобында айырушы қызмет атқармайды, сөздер мағыналарының айырушы қызметін дифференциалды семалар атқаратындықтан, бұл семаларды дифференциалаушы сема деп атайды.

Интегралды семалар әр түрлі абстракциялық деңгейде болуы мүмкін, сол себепті зерттеушілер бұл микрокомпоненттің түрін әр түрлі деңгей аясында бөледі. Абстракцияның жоғары деңгейіндегі интегралды семаларды архисема (Гак), ядрелі (Васильев), идентификациялаушы (Гайсина), маркер (Катц, Фодор), инвариантты семалар (Комарова) категориалды-лексикалық (Кузнецова) деп атайды. Дифференциалды семаны да әр зерттеуші өзінше атайды: дистингвишер (Катц, Фодор), индивидуалды, диагностикалық (Арнольд), перифериялы (Васильев). Әр ғалым өзінше атау бергенімен, семантикалық кіші компоненттердің міндеті мен қызметі бір, сол себепті әр атаудың өзіндік ерекшелігі мүлде жоқ деуге болады. Біз де И.В. Стернин сияқты «интегралды семаны» салыстырмалы барлық сөздердің ортақ семасы ретінде, ал «архисеманы» жеке сөздің лексикалық мағынасының ортақ семасы ретінде ұғынып, сол қызметте қолданамыз. Ал дифференциалды семаға кез келген сема енеді, тек семема құрамындағы архисеманы нақтыласа болғаны, сол жетіп жатыр деп ойлаймыз.

Архисема семема құрылымында негізінен екі өзіндік ерекшелігімен көрінеді. Біріншіден, ол семаның тірегі, ортасы болады, яғни семема құрылымында архисема ешкімге тәуелді емес, ал басқа семалар тікелей немесе басқа семалар арқылы архисеманы анықтайды, нақтылайды. Екіншіден, архисеманы ерекшелендіретін қасиет оның жалпылығы, яғни жалғыз болмауы, басқаша айтқанда кез келген мағына үшін бірқатар архисемалардың болуы. Мағына құрылымында әр түрлі архисемалардың болуы бір затты әр түрлі жағынан және әр түрлі абстракция деңгейінде қараудан болса керек. Мәселен, кітап сөзін жансыз зат ретінде, қағаздық қосындысы ретінде, оқыту, көркем әдебиет құралы ретінде қарауға болады. *Үстел* – сөзін мебель ретінде, ағаштан немесе темір,

пластмассадан істелінген конструкция ретінде анықтауға болады. Сондай-ақ, *алдау* сөзі – жаман іс, зиян тигізу, оңбағандық; қасқыр – жаман, зұлым аң түрі, обыр, комағай, қырып салғыш, жыртқыш; суға бату – түншығу, өлу, қиналу, су жүту, қорқу деп анықтауға болады.

Архисемалар мағына құрылымында қатар түзеді, алайда бұл қатардағы архисемалар әр түрлі деңгейде болады, яғни тең емес. Сөздіктерде архисеманың информациялық түрін береді, өйткені лексикографияда бұл ең практикалық жол болып саналады. Сөздіктердегі архисема абстракцияның төменгі деңгейінде болады. Мәселен: Береке. зат. 1. Ырыс, молшылық, құт. Астық – ол бүкіл елдің берекесі, Астық – ол бейбіт күннің мерекесі [О. Шипин. Өмір]. 2. Мереке, көптің түбі – береке (Мақал) [ҚТТС, т-2. 266]. Осындағы «береке» сөзіндегі архисемалар қатары – «ырыс, молшылық, құт. Ауыз бірлік, ынтымақ». Архисема бір зат, құбылысты сипаттамайды, ол осы зат не құбылыстың барлық белгілерінің жиынтығынан логикалық ойлау арқылы қалыптасқан нәтиже. Архисеманың мағына құрылымында қандай қызметте болатыны мағынаның қызметіне байланысты, яғни коммуникативті акт кезінде немесе жеке тұрған кезінде. Көбіне сөз мағынасында мынадай архисемалар болады: зат, құбылыс, адам, жан-жануар, жүйе, құрал, өсімдік т.б. Алайда архисемалар мұнымен бітпейді, әртүрлі ойлау деңгейіне байланысты сөз мағынасынан көріне береді. В.Г. Гак архисемаларды текті («родовой») семантикалық компонент, ал дифференциалды семаларды түрлі («видовой») семантикалық компонент деп атайды [3, 81]. Э.В. Кузнецова архисеманы категориалды-лексикалық сема деп атап, оларды грамматикалық семалар және кіші семалар арасында аралық қызмет атқарады деп есептейді [4, 73]. Л.Новиков «архисема дегеніміз единицалардың белгілі бір класының жалпы белгілерін (қасиетін) бейнелейтін сема» дегенді айтады [5, 117]. Д.Н. Шмелев семантикалық белгілерді интегралды және дифференциалды деп бөледі [6, 153]. Бұл семалар жалпылық қасиеті арқылы грамматикалық семаларға жақын келгенімен, өзіндік формалды көріну құралы жоқтығымен грамматикалық семалардан ерекшеленеді. Мәселен, «орындық» сөзінің мағынасында грамматикалық сема «зат», «мебель» архисемасымен нақтыланады. Бұған «отыру үшін қажетті», «арқалығы бар» сияқты дифференциалды семалар бағынып, оны нақтылай түседі. Э. Кузнецова, Г. Гак, Л. Васильев,

И. Стернин, М. Оразов, А. Новиков т.б. зерттеушілер архисеманың лексико-семантикалық топты құруға негіз болатынын көрсетеді. Бір топқа біріккен сөздердің мағыналарында бір ортақ архисема болады, сол себепті архисема топтың семантикалық негізін құрайды.

Дифференциалды семалар да архисемалар сияқты белгілі бір қатар түзеді, архисеманы әр қырынан нақтылайды. Дифференциалды семалардың қатары архисеманың мынадай қырларын көрсетеді: 1) «қолданылу, қызметі»; 2) «Формасы, пішіні»; 3) «қасиеті». Мысалы: «Бағлан». зат. 1. Жетілген семіз қозы; марка; кепе. Мұндағы архисема «үй жануары». Дифференциалды сема: 1) «Адамдар үшін»; 2) «қозының түрі»; 3) «еті дәмді, яғни семіз қозы». Негізінде сөздіктегі анықтама дұрыс берілмеген, себебі қошақан, марка, кепе қой атаулары, бағланнан «жас мөлшері» дифференциалды семасы арқылы ерекшеленеді. Дәлелге осы сөзді түсіндіруде берілген мынадай мысалды ұсынуға болады: «Қошақаннан қозы, қозыдан марка, марқадан бағлан, бағланнан кепе, кепеден тоқты болып жетіледі [Б.Қыдырбекұлы, «Шайтан шатағы»] [Қ.Т.Т.С. т-2.,12]. Архисема мен дифференциалды семаның қолда-

нылу жағдайы М. Мағауиннің «Шақан шері» романындағы «жолбарыс» сөзінің мағынасына мысал келтіріп қаралық. «Жолбарыс» сөзіндегі негізгі архисема «тағы, жыртқыш, аң», ал дифференциалды семалық қатар: «мысық тұқымдас, тарғыл, сары түсті, жолағы бар, ең ірі аңдардың бірі» т.б. 1. «Есіктен тайдай сары тарғыл мысық сұғынып тұр екен» [М.М., 1993, 11]. Мұндағы архисема «аң», дифференциалды сема «жолбарыс». Үй хайуанаты мысықтың архисемасы «аң, хайуанат» бұл сөйлемде алдыңғы қатарға шығып, «жыртқыш» архисемасы кейінгі қатарға жылжыған. Бұл мысалда М.Никитиннің сөзімен айтқанда «импликационалдың күшеюі» байқалады. 2. «Жолбарыс балаға қараған да жоқ. Аспанды тітірете гүр еткен де, бұл кезде есік пен төрдей келіп қалған әйелдің басына бір-ақ қарғыған» (Сонда, 13). Мұнда «жыртқыш» архисемасы айқындалып, дифференциалды белгі солғындап, тіпті көрінбей түр. Оның орнына «қорқынышты дауыс», «тез қимылдайтын» потенциалды семалары қолданылып түр.

Қорыта айтқанда, мағынаның кіші бөлшектерін көркем мәтіннен талдай білу болашақ маманға өзінің кәсіби деңгейін көтеруге көп септігін тигізеді.

Әдебиеттер

- 1 Стернин И.А. Лексическое значение слова в речи. – Воронеж, 1985.
- 2 Плотников Б.М. Основы семасиологии. – Минск, 1984.
- 3 Гак В.Г. К проблеме семантической синтагматики. – М., 1971-1972.
- 4 Кузнецова Э.В. Лексикология русского языка. – Свердловск, 1989.
- 5 Новиков Л.А. Семантика русского языка. – М.: Высшая школа, 1982.
- 6 Шмелев Д.Н. Проблемы семантического анализа лексики. – М., Наука, 1973.

References

- 1 Sternin I.A. Leksicheskoe znachenie slova v rechi. – Voronezh, 1985.
- 2 Plotnikov B.M. Osnovy semasiologii. – Minsk, 1984.
- 3 Gak V.G. K probleme semanticheskoy sintagmatiki. – M., 1971-1972.
- 4 Kuznetsova E.V. Leksikologiya russkogo yazyka. – Sverdlovsk, 1989.
- 5 Novikov L.A. Semantika russkogo yazyka. – M.: Vysshaya shkola, 1982.
- 6 Shmelev D.N. Problemy semanticheskogo analiza leksiki. – M., Nauka, 1973.